

زمانی که جرمی اتفاق می‌افتد چه با شکایت شاکی خصوصی و چه در دعوای عمومی، که شاکی خصوصی ندارد و توسط دادسرا و به نمایندگی از جامعه طرح می‌شود، لازم است ...

به گزارش «تابناک» انجام تحقیقات وظیفه یک مقام قضایی و عموماً بازپرس یا دادیار است. معمولاً در طول انجام تحقیقات مقدماتی بازپرس یا دادیار باید تصمیماتی اتخاذ کنند که پرونده را برای اظهارنظر در مورد دلایل اتهام و قابلیت محاکمه متهم آماده می کنند. این تصمیمات در اصطلاح حقوقی «قرار» نامیده می شوند.

بر اساس ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری جدید، «به منظور دسترسی به متهم و حضور به موقع وی، جلوگیری از فرار یا مخفی شدن او و تضمین حقوق بزه دیده برای جبران ضرر و زیان وی، باز پرس پس از تفهیم اتهام و تحقیق لازم، در صورت وجود دلایل کافی، یکی از قرار های تأمین زیر را صادر می کند که شامل التزام به حضور با قول شرف؛ التزام به حضور با تعیین وجه التزام؛ التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با قول شرف؛ التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با تعیین وجه التزام؛ التزام به معرفی نوبه؛ ای خود به صورت هفتگی یا ماهانه به مرجع قضایی یا انتظامی با تعیین وجه التزام؛ التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیرو های مسلح به حضور با تعیین وجه التزام، با موافقت متهم و پس از اخذ تعهد پرداخت از محل حقوق آنان از سوی سازمان مربوط؛ التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت تعیین شده با موافقت متهم با تعیین وجه التزام از طریق نظارت با تجهیزات الکترونیکی یا بدون نظارت با این تجهیزات؛ اخذ کفیل با تعیین وجه الکفاله؛ اخذ وثیقه اعم از وجه نقد، ضمانت؛ نامه بانکی، مال منقول یا غیرمنقول و بازداشت موقت با عابت شرایط مقرر قانونی است.

بر اساس تبصره ۳ این ماده، در جرایم غیر عمدی در صورتی که به تشخیص مقام قضایی تضمین حقوق بزه‌دیده به طریق دیگر امکان‌پذیر باشد، صدور قرار کفالت و وثیقه جایز نیست.»

همچنین بر اساس ماده ۲۲۰ این قانون، «در صورتی که متهم بخواهد به جای معرفی کفیل، وثیقه بسپارد، بازپرس مکلف به قبول آن و تبدیل قرار است. در این صورت متهم می تواند در هر زمان با معرفی کفیل، آزادی وثیقه را تقاضا کند.» در واقع با این دست قرار ها، مرجع تحقیق (دادسرا یا دادگاه) برای اینکه بتواند در مواقع لزوم به متهم دسترسی داشته باشد و تحقیقات مقدماتی را به انجام برساند، برخی از حقوق متهم را برای مدتی، محدود یا از او سلب می کند. به علاوه این قرار ها غالباً جنبه مالی دارند و به نوعی جبران خسارت احتمالی بزه دیده (کسی که از وقوع جرم متضرر شده است) را تضمین می کنند. از جمله مهمترین و پرکاربردترین این قرار ها می توان به قرار کفالت، قرار وثیقه و قرار بازداشت موقت اشاره کرد.

و شقه می تواند وجه نقد، ضمانت نامه بانکی، مال منقول یا غیر منقول باشد

قرار وثیقه قرار است که به موجب آن متهم متعهد می شود که هرگاه به مرجع قضایی احضار شد، در این مرجع حضور به هم رساند و برای تضمین انجام این تعهد وثیقه ای به مبلغ معین به مرجع قضایی می سپارد. اگر متهم در موعد مقرر در این مرجع حاضر نشود، این وثیقه ضبط خواهد شد. وثیقه می تواند وجه نقد، ضمانت نامه بانکی، مال منقول یا غیرمنقول باشد. با این وجود از میان این موارد در عمل بیشتر مال غیرمنقول از جانب مقام قضایی مورد پذیرش قرار می گیرد. دلیل این امر آن است که غالباً برای افراد دشوار است که سرمایه خود را برای مدت نامعلومی در اختیار مرجع قضایی بگذارند.

ضمانت نامه های بانکی معمولا کارمزد بالایی دارند. مال منقول هم نیاز به جایی برای نگهداری دارد که معمولا مراجع قضایی چنین امکانی ندارند؛ بنابراین بهترین گزینه در عمل همان مال غیرمنقول است که سند مالکیت آن به مرجع

قضای تسلیم شده و مراتب توقیف آن به اداره ثبت اسناد و املاک اعلام می شود تا مانع نقل و انتقالات بعدی آن شوند. چون مالی که به عنوان وثیقه در توقیف است دیگر قابلیت خرید و فروش ندارد. خود متهم یا هر شخص دیگری می تواند وثیقه خواسته شده را تودیع کند.

نکته حائز اهمیت دیگر این است که میزان وثیقه چگونه تعیین می شود؟ یکی از اهداف قرار وثیقه، جبران خسارت وارده به بزه دیده است؛ بنابراین قانون مقرر داشته است که میزان وثیقه نباید کمتر از خسارت وارده به بزه دیده باشد.

به علاوه مجازات بعضی از جرایم، نقدی است بنابراین مرجع قضایی سعی می کند که در تعیین میزان وثیقه هم میزان خسارت احتمالی وارده به بزه دیده مثل دیه و هم جزای نقدی جرم مورد اتهام را در نظر بگیرد؛ بنابراین میزان وثیقه تعیین شده از مجموع این دو کمتر نخواهد بود.

بعد از معرفی مال برای وثیقه، ابتدا برای ارزیابی بهای آن اقدام می شود و کارشناس رسمی دادگستری به هزینه وثیقه گذار، مال معرفی شده را ارزیابی می کند. اگر ارزش مال معرفی شده به میزان تعیین شده یا بیشتر باشد، بازپرس قرار وثیقه را می پذیرد. در غیر این صورت باید مال دیگری معرفی شود. در غیر این صورت متهم بازداشت خواهد شد. به طور کلی اگر برای متهمی قرار وثیقه صادر شده باشد تا زمانی که نتوانسته است این وثیقه را فراهم کند، به بازداشتگاه منتقل می شود؛ اما پس از صدور قرار وثیقه، تودیع مال و پذیرش آن، از بازداشتگاه آزاد می شود یا اگر به بازداشتگاه نرفته باشد، به آنجا اعزام نمی شود. وثیقه گذار می تواند بعدا مال مورد وثیقه را عوض کند. مثلا به جای سند زمین سند خانه یا آپارتمانی را به مرجع قضایی معرفی کرده و سند زمین خود را آزاد کند. نکته آخر اینکه مطابق قانون در مواردی که جرم غیرعمدی بوده است و امکان جبران خسارت بزه دیده از راه دیگری وجود داشته باشد؛ مثلا متهم بیمه نامه داشته است، مقامات قضایی نمی توانند قرار وثیقه صادر کنند. اگر مبلغ بیمه نامه مطابق مواردی که ذکر شد کافی نباشد، قرار وثیقه صادر می شود، اما مبلغ بیمه نامه در میزان وثیقه مورد نیاز لحاظ می شود.

مثلا اگر بیمه نامه متهم تا مبلغ یکصد میلیون تومان را پوشش می دهد و خسارت متهم ۱۵۰ میلیون تخمین زده می شود، تنها برای پنجاه میلیون از متهم وثیقه اخذ خواهد شد.